

8 – Náves Srbín

Srbínské kamenolomy

Dva největší dochované lomy, Duškův a Liškov, se nalézají poblíž návsi u jižního konce Srbína, západně od silnice Srbín – Svojetice. Vidět je můžete nejlépe z cesty vedoucí ke kamenictví, která mezi nimi prochází.

Duškův lom

Největší ze srbínských lomů je první v řadě vpravo u silnice do Svojetic. Lom byl v provozu od roku 1914. V lomu pracovalo v některých letech až 26 zaměstnanců.

Název Duškův je podle původní majitelky, kterou byla Barbora Dušková ze Srbína čp. 24.

Kámen, který se zde dobýval, je porfyritická biotitická žula, světle šedomodré barvy. Ojedinelé se v něm objevují tmavé pecky o velikosti kolem 15 cm a míša s nahloučením vyrostlých živců.

Kámen je pevný a houževnatý, velké tvrdosti. Díky své tvrdosti se používal hlavně k výrobě dlažebních kostek a tesaného stavebního kamene. Produkce lomů se pohybovala kolem 240 m³ za rok.

Lom je svého času popisován jako jámový o přibližných rozměrech 30 x 60 m a hloubce 5 m. K čerpání vody bylo instalováno elektrické čerpadlo a pro odvoz kamene výtah.

V dnešní době je lom zatopený a plocha lomu zabírá cca 3 900 m².

Duškův lom – ze fotografie je vidět způsob dopravy kamene z lomu. Vozička od stěrek hlavní koleji a po ní pomocí lan na postrch.

Liškov lom

Také tento lom má své jméno podle původního majitele Františka Lišky. Lom byl otevřen jižně od Duškova lomu až v roce 1930, ale dosáhl trojnásobné produkce.

Těžený kámen je stejný i stejné kvality jako v Duškově lomu a má i stejné využití. Kvalitní kámen se nalézá 3 m pod povrchem. Zvětralá žula byla částečně zpracována na stěrk.

Lom byl stěnový v době těžby o rozměrech cca 40 x 30 m s výškou stěny 13 m. Obdobně jako Duš-

kův lom je i tento zatopený. Dnešní rozloha lomů je cca 1 190 m².

Kamenické díla

O srbínských lomech se traduje, že zde byly vytěženy kameny na knoflíky pro Stalinův plášť na bytším letenském pomníku v Praze. Podle vyprávění každý z nich byl prý velký jako bochník chleba. Jestli tomu tak skutečně bylo, není jisté, neboť záznamy se nepodařilo ověřit. Vlastní pomník byl poskládan z 235 kvádrů žuly z Ruprechtic a Ročlic u Liberce, ale na úpravu okolí pomníku a jeho drobné detaily byl použit kámen z různých míst. Je tedy možné, že materiál na knoflíky pocházel opravdu z některého ze zdejších lomů.

Gigantský pomník J. V. Stalina v Praze na Letné (na místě dnešního kvadratu)

Z místního kamene je také pomník padlým uprostřed návsi. Je to jeden z klasických jednoduchých pomníků, které byly vyrobeny z vylomeného neupraveného bloku žuly. Takových pomníků a pomníčků potkáte v celé české krajině mnoho. Zde je na blok připevněna deska se jmény padlých, na jiných je pouze upravená plocha, na níž jsou vyryta jména padlých.

Z dalších kamených děl můžete tu vidět několik typů dřívějších žulových patníků. Mají různé tvary podle toho, k jaké konkrétní potřebě u cest sloužily.

Ve vedlejší obci, ve Svojeticích, můžete na jižní části návsi u rybníku vidět unikátní bránu do dvora, která má žulovou klenbu, a jako jedna z mála dochovaných prací je i datována.

Na návsi tu stojí zády k pomníku i kamenná zvonice, která však oproti očekávání není z žuly, ale z červeného pískovce těženého z lomů u Nučic (u Kostelce nad Černými Lesy) od 14. do 19. století. Křížku a zvoníček z nučického pískovce je v kraji mnoho. Je to dáno tím, že pískovec se opracovává daleko snadněji než žula a do Nučických lomů je to jen 15 km. Tato zvonice kombinuje svou funkci s kapličkou a takových je známých poměrně málo. Jedinou zde v kraji dochovanou a velice podobnou můžete spatřit v nedalekých Stihleších. Nepochybně vám tato zvonice tak trochu zvoníky z Ladových obrázků?

Budování vesnických zvoníček našel Marie Terezie tzv. „ohňovým patentem“ z let 1751 („Řád k hašení ohně pro města, městečka a dědiny Markrabství moravského“) a 1755 („Řád pro hašení ohně pro země ko-

Chůze a jízda po lesních cestách je na vlastní nebezpečí uživatelů komunikací. Povinnost zohlednit objektivní riziko (stav a povaha vozovky) je povinností uživatelů lesních cest. - V části trasy vedené po lesních cestách není udržována celoroční sjízdnost a schůdnost. - V části trasy vedené po lesních cestách může být místní úpravou dočasně zakázán vstup: chůze a jízda je v tom případě zakázána.

zákaz ohně	zákaz vstupu do porostu
zákaz znečišťování	zákaz zastavení vozidla
zákaz táboření	zákaz sběru rostlin
zákaz vstupu mimo trasu	

runy české). Patent byl vydán proto, aby se zabránilo katastrofálním požárům, kterým padly za obětí velké části měst a obcí. Tímto patentem je přikázáno komíny a černé kuchyně stavět zděné a v každé chalupě do roka zřítidit zděný komín. Nám to již připadá normální, ale v té době se vařilo v kotlích zavěšených nad ohništěm (černá kuchyně je v Louňovicích) a z otevřeného ohniště pod doškovou střešou nebylo k požáru daleko. Dalším příkazem bylo mít v každé obci zvon a bylo nařizováno na něj zvonic v případě, že někdo vidí požár.

Když se zjistilo, že vrchnost přistupuje na svých panstvích k realizaci nařízení patentu velmi líně, byl patent Josefem II. 24. ledna 1787 zrušen. Na druhou stranu tato línost byla také důvodem, proč zvoníčky mívají velmi variabilní výstavbu a rozměry. Liší se totiž nejen teritoriálně a dobově, ale také podle majetkových možností vrchnosti.

Můžete si zde kapličku porovnat, jestli jste se zde ještě podívali na originál do Stihlešic.

Pomník padlým ve světových válkách v Mukarově. Na pomníku je patrná shodnost kamenické práce na stěpanou pro květiny a oddělení podhrnce.

Partneři projektu

Obec Louňovice

Obec Mukarov

Obec Struhalov

Obec Svojetice

Mukarovsko, občanské sdružení pro Mukarov, Srbín a Žemlovku

Mukarovsko, občanské sdružení pro Mukarov, Srbín a Žemlovku

Tento projekt s názvem „Po stopách kameníků“ je spolufinancován Evropskou unií z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova v rámci osy IV LEADER Programu rozvoje venkova ČR

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí